

Poeta renesansowy

W Krakowie, na dworach magnackich, a przede wszystkim we Włoszech, kwitła wówczas kultura Renesansu. Renesansowy humanizm, odwołujący się do wzorców kultury antycznej, był reakcją na dogmatyczne Średniowiecze. Głosił wolność rozumu ludzkiego, prawo do samodzielności intelektualnej w poznawaniu świata. W jego centrum stawiał człowieka wolnego od ograniczeń, dążącego do helleńskiego ideału harmonii. W naczelnym hasle "homo sum, a me alienum esse puto" ("człowiekiem jestem, więc nic, co ludzkie, nie może być mi obce") wyrażał afirmację dla wszystkich dziedzin ludzkiej egzystencji: duchowej, cielesnej i społecznej. Wbrew średniowiecznemu ideałowi ascezy przyznawał człowiekowi prawo do szczęścia, ale też wymagał od niego dążenia do doskonałości. Występując przeciwko średniowiecznym dogmatom i postulując samodzielne poszukiwanie prawdy stwarzał klimat sprzyjający ruchom reformatorskim w Kościele.

[...]

Zgodnie z zasadą "homo sum..." wszystkie problemy epoki znalazły wyraz w twórczości Kochanowskiego: od filozoficznej zadumy nad losem ludzkim przez problematykę polityczno-społeczną, obrazy życia dworskiego i ziemiańskiego do anegdoty biesiadnej.

[...]

Ogromna większość utworów Kochanowskiego powstała w języku polskim. Był to jego programowy wybór, zgodny z renesansowym trendem tworzenia w językach narodowych. Był to jednocześnie krok, który spowodował jakościową przemianę języka polskiego w ciągu zaledwie 30 lat. Polszczyzna Kochanowskiego i po nim jest inną polszczyzną niż wcześniejsza. Tak gwałtownej rewolucji językowej nie było w polskiej historii.

[...]

Talent liryczny Kochanowskiego najpełniej objawił się w "Pieśniach", które pisał przez całe życie, a które dominowały w okresie czarnoleskim. Życie ziemiańskie bowiem szczególnie sprzyjało ideałom horacjańskiej złotej miary (u Kochanowskiego: "złota mierność"). Horacy był dla niego wzorem zarówno światopoglądowym, jak i poetyckim. Pieśni zbudowane były z czterowierszowych strof sylabicznych o zróżnicowanym formacie wielozgłoskowym. Ich tematyka była niezmiernie szeroka, wyrażała cały światopogląd renesansowego poety. Stosunek do Boga, afirmacja świata przyrody, refleksja nad własną twórczością, troska patriotyczna, uwielbienie dla piękna kobiet, pochwała spokojnego życia rodzinnego, potrzeba umiaru i doskonałości, brak niezdrowych ambicji...

[...]

(...) Kochanowski był bardzo płodny: pisał poezję okolicznościową, m.in. epitafia, epitalamia i anakreontyki, rozprawy prozą (m.in. "O Czechu i Lechu. Historia nagoniona", "O cnocie", "Ortografia polska"). Szczytowym osiągnięciem torującym nowe drogi w literaturze były jednak "Pieśni" i "Treny". Już za życia był uważany za największego poetę Słowiańszczyzny. Upowszechnił najlepsze wzory humanizmu renesansowego. Przystosował polskiej kulturze tradycję antyczną. Uszlachetnił język, wprowadził bogactwo form stylistycznych i wersyfikacyjnych. Zgodnie z zasadą Renesansu, że najważniejszy jest człowiek, wyraził w poezji całą skalę dostępnych mu uczuć: od wzniosłości i patosu przeżycia religijnego, przez miłość, rozpacz i cierpienie, do biesiadnej wesołości. W całej historii polskiej poezji nie było poety, który nie czułby się jego dłużnikiem. Jego utwory tłumaczone były (i są nadal) na wiele języków słowiańskich i zachodnioeuropejskich.

źródło: <https://culture.pl/pl/tworca/jan-kochanowski> (fragm.)

Zadania

1. W każdym z akapitów podkreśl słowo kluczowe, wokół którego omawiane są treści. Uzasadnij swój wybór.

-
-
-
-
-

2. Na podstawie pierwszego akapitu określ jaką postawę wobec rzeczywistości przyjął Jan Kochanowski. Z którym średniowiecznym hasłem należy ją łączyć?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Odnosząc się do tekstu wskaż trzy najważniejsze cechy twórczości poety czarnoleskiego.

-
-
-

4. Który z wcześniejszych poetów stanowił inspirację dla twórczości Jana Kochanowskiego? Wskaż fragment, który o tym świadczy.

.....

.....

.....

.....

.....

5. W kontekście ostatniego akapitu wyjaśnij sformułowanie: *Kochanowski był bardzo płodny*. Nie cytuj.

.....

.....

.....

.....

.....

6. Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwe odpowiedzi.

Powyższy tekst, odnoszący się do życia i twórczości Jana Kochanowskiego możemy zaliczyć do, ponieważ

A) potocznego		D) zawiera słownictwo specjalistyczne wplecione w wypowiedź; zabarwienie można uznać za emocjonalne; wpleciono środki artystycznego wyrazu.
B) publicystycznego	ponieważ	E) zgromadzono słownictwo specjalistyczne; dominują krótkie zdania; występuje nagromadzenie faktów, nazwisk i dat.
C) naukowego		F) składnia naśladuje mowę, jest nieuporządkowana, zawiera bardzo długie zdania; relacja zawiera elementy emocjonalne.

7. Napisz streszczenie powyższego tekstu (maksymalnie 60 słów). Skorzystaj ze wzoru.

Autor artykułu opowiada o....
 Przytacza argumenty dotyczące....
 Ostatecznie dowodzi, że.....